

HESSE'NİN MASALLARI: MOTİFLER OTOBİYOGRAFİK UNSURLAR

1. Masal

1.1. Masal Kavramının Tanımı ve Kısa Tarihi

Masalın kısa ve özlü bir tanımı Milliyet Edebiyat Ansiklopedisinde şöyle yapılmaktadır:

"Halkın ortak şuurunda doğmuş, kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa aktarılan, geçtiği yer yer zaman bilinmeyen, normal veya olağanüstü şahıs, peri, cin, deve, ejderha gibi yaratıkların meydana getirdiği gerçek dışı olayların hikâye edildiği anonim halk edebiyatı ürününe denir." ¹

Bununla birlikte kolektif karakter taşıyan anonim halk masallarını, yazarı belli olan sanat masalından ayırt etmek zorundayız. Ebedi bir tür olarak masala benzeyen, onunla akraba diğer edebi türleri hikaye, efsane, menkıbe kıssa, fabl ve desten olarak sıralayabiliriz.

Masallar yazıya aktarılmadan önce, masalci ya da meddah denilen kişiler vasıtasıyla, nesilden nesile aktarıldıklarından, masal motiflerinde çok eski kültürlerin, dinlerin geleneklerin izlerini bulmak mümkündür.

Masal sınıfına dahil edebileceğimiz ilk hikayelerin tarihi MÖ. 13. yüzyılda Mısır'a, eski Yunan efsanelerine ve Hameros'un destanlarına dayanmaktadır. Masal geleneğinin orta ve yakın çağlarda yaygınlaşmasında ve Avrupa'ya ulaşmasında ise doğu ve uzak doğu ülkeleri büyük rol oynamıştır. "Binbir Gece Masallarının" (1704-17) Arapça'dan Almanca'ya tercümesi ile Almanya ve Fransa'da masallara karşı büyük bir ilgi uyanır ve bilindiği gibi romantizmin baş tacı olur masallar. Masala duyulan ilgi, Grimm kardeşlerin Alman halk masallarını bilimsel bir titizlikle sistematik olarak "Kinder-und Hausmarchen" (1812-15) adı altında derlemeleriyle, doruk noktasına ulaşır ve bu tarihten sonra sayısız masal derlemeleri neşredilir.

1.2. Masal Motifleri

Motif, genel olarak, aynı ya da farklı eserlerde olduğu gibi tekrarlanan ve tipik bir özellik taşıyan olay örgüsü, anlatım tutumu ya da imajlar şeklinde tanımlanabilir. Bütün sanatlarda mevcut olan motif, masal türünde geleneklerde yaşayan ve konuyu belirleyen yapısal özelliklerdir. Olay örgüsü ile imajın anlamsal bağıntısı gerilimi ve dolayısıyla ilgiyi dorukta tutar. ²

Türk masal motifleri genellikle kaynağını halkın sade ve saf düşüncesinden alırlar. Oysa batılı masal motiflerinde genelde mitolojik düşünce hakimdir ve insan ne kadar mitolojik düşünceden uzaklaşırsa, motiflerin anlamını da o kadar yabancılaşır ve böylece imaj ile nesne arasındaki bağıntı koptuğundan, insan masal motiflerini kendi aklı ile yorumlamak durumunda kalır.

Yrd.Doç. Dr. Şeref ATEŞ

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Almanca Bölümü Öğretim Üyesi

2. Hesse'nin Masallarında Motifler

2.1. Yol ve Yolculuk Motifi

Masallarda yol genellikle istikameti belirler, başlangıç ile hedef arasında bir bağıntı kurar ve seçmeyi ya da tercih etmeyi zorunlu kılar. Yola çıkan insan, ya yaşamının ya da kaderinin çizgisini aramaktadır. Yol boyunca kahraman, sınavlardan geçer ve genellikle ıstırap çeker. Yol boyunca gerçek ve hayal iç-içe olduğundan tuhaf yaratıklarla, mucizelerle karşılaşır kahraman ve yol onu hedefine ulaştıran olağanüstü bir güç konumundadır. Yolculuk zor olsa da, geriye dönmek olmaz, çünkü varılmak istenen hedef insanı cezbeder. Uzun ve zorlu yolun kısaltılması için "Wunderbare Nachricht von einem anderen Stern" masalında kralın elçisinin büyük bir kuşun yardımıyla aynı gecede başka bir gezegene götürülüşü gibi ³ kahramanın hizmetine olağanüstü güçler verilir.

Masallarda yolun ne kadar olduğu bilinmez. Kahraman yolda herhangi bir kimse ile karşılaşır, karşılaşılacak kişinin mutlaka olayın akışı içinde önemli bir vazifesi vardır. Hiç kimse ile öylesine karşılaşılmaz. Masalların bu genel özelliği Hesse'nin "Flötentraum" adlı masalında görüyoruz. Brigitte ile flütçü yolda tesadüfen karşılaşır ve bir süre birlikte yol alırlar. Ancak yolları ayrıldıktan sonra flütçü için bu karşılaşmanın ne kadar önemli olduğu onun daha sonra geçmişi hatırlamasıyla ortaya çıkar. ⁴

Masalda kahraman yolların ayrıldığı bir noktaya gelirse, her zaman erdem, fazilet, cesaret ve tahammül gerektiren zor yolu seçer.

"Bu yolu yürümek ne fena! Şu sevimsiz taştan kaleyi zorlamak, şu soğuk dereden atlamak, şu sarp ve ince uçuruma karanlıkta tırmanmak ne fena!" ⁵

Burada yol imajı, insanın dünyayı kendisi için keşfetmesi olarak anlaşılabilir. "O kendi yeteneklerini tanımak, yaşantılarını artırmak, ya da yaşamında bozulmuş olan dengeyi yeniden tesis etmek ister. Bu isteği, yola ilk adımını atmakla eyleme dönüşür. Ve bu yolu sebatla takip ederse, belki de hedefine ulaşabilir." ⁶ Böylece her insanın kendisi için araması gereken bir yolu olduğu sonucunu çıkartabiliriz. Bulduğu yoldan ilerlerken, karşısına çıkan yol göstericilerden ve yardımcılarından istifade etmesi gerekecektir.

2.2. Büyülü Yerler

"Masalın geçtiği mekan, bizim yaşadığımız dış kutsal dünyanın aksine, büyümlü bir hükümranlıktır." ⁷

Masallarda genellikle büyümlü bir atmosferi olan bu hükümranlığın belli başlı mekanları gökyüzü, dünyanın derinlikleri, orman, deniz, ırmak, ay, dağlar vb.'dir. İnsan ruhunun derinliklerini açığı vuran bu türden mekan motifleri, Hesse'nin masallarında da önemli bir yer tutmaktadır.

Orman

Orman ve yeşillik, masalların değişmez mekanlarıdır. Hatta bazı masalarda, asıl olay ormana adım atılmasıyla başlar ve böylece ormanlar içlerinde gizledikleri sırlarıyla, sadece anlatımda bir malzeme ve mekan olmaktan öte, masalın konusu dahi olabilirler.

"Orman, insanın başına gelebileceklerle karşı hazırlıklı olduğu ve kaderinin gerçekleşebilmesi için, macerayı büyük bir fırsat olarak değerlendirdiği bir mekandır." ⁸ Masalarda orman, günlerce yol alınabilen sonsuz bir mekan görünümündedir.

"[...] ve erkenden yola koyuldu, günlerce derelerden, bayırlardan, kara bataklıklardan, hiç görmediği yosunlu sekilerden, dik uçurumlardan dağlıklara hep o sonsuz ormanda yol aldı ve nihayet sonunda ümitsiz ve üzgün olarak, belki de ormanın yaratıklarına Tanrı vatanlarını terketmelerini yasaklamış olabilir diye düşündü." ⁹

Bu masalda orman, koruma ve sığınak temin etmekle birlikte, varılmak istenen gerçek hedefin önünde bir engel teşkil ediyor ve bu yüzden terkedilmesi gerekiyor.

"Titreyen orman adamının önünde, örtüsü kaldırılmış "dışarı" duruyordu.[...] Dünya buradaydı ve en yüce Tanrısı güneş ve orman hayatının uzun utanılacak rüyaları geride kalmış ve şimdiden ruhunda ölü papazın solgun benzi gibi söniyordu." ¹⁰

Ormandaki asırlık ağaçlar bir sığınak olmakla birlikte, bazen "Piktors Verwandlungen" masalında olduğu gibi, değişime uğramış, konuşabilen bir yaratık da olabilirler.

"Piktör bir ağaç oldu. Köklerini toprağa saldı, dallarını göğe yükseltti." ¹¹

Orman içinde bir çok sırrı ve bilinmeyi barındırır da, imaj olarak iyiyi, sınırsız ve değişmeyi canlandırır.

"Fakat orman dağlardan ovalara uzandı, göller ve ırmaklar oluştu ve yok oldular ve orman yine öne çıktı. Ve yavaşça bütün ülkeyi kapladı." ¹²

Dağ

Masalarda dağ da duygu ülkesinin bir sembolüdür ve bilinmeyi ortaya koyar. Dağlar tehlike ve esrarı ile insanları kendine çeker. Dıştan heybetli ve azametli görünen dağlar, geçmişin tanığı ve hayatın sembolüdürler. Ancak, "dağlar hayaletlerin yaşadığı bilinçsiz nesnelere değil, içinde bireysel yaşamların sürekli yenilediği, yaratıcı hayat kaynaklarıdır." ¹³ Hesse de dağ sembolünü masallarında bu anlamda sıkça kullanılır.

"Ve dedelerden torunlara aktarılan ve yaşatılan ne varsa, hepsi dağ hakkında bildikleri ve düşledikleri idi. [...] ve toprağa güneşten ve rüzgardan ne gelse, hepsi dağdan gelirdi. [...] Kuşkusuz dağ her şeyin başlangıcından beri yerinde duruyordu ve

sonsuz kadar da yerinde duracaktır."¹⁴

Dağ, bilinçaltında ulaşılacak hedefi simgeler. Dağa tırmanmak ise, tıpkı yaşamımızdaki hedeflerimize ulaşabilmemiz için, kendimizi yenilememize ve çabalamamıza benzer. Aynı şekilde, Hesse'nin "Der schöne Traum" adlı masalında genç Haberland için, dağa çıkmak dünyayı tanımak ve hayatın amacını bulmak anlamına geliyor.

"Daha idrak dağına erişip, bilge bir kişi olduğunu farkeder etmez, kendisinin bir iş için görevlendirildiğini hissetmişti."¹⁵

2.3. Baba Motifi

Masal örneklerinde baba tipinin farklı özellikleri ile ortaya çıktığını görmekteyiz. Masallarda baba tipi, büyükbaba, ata, yaşlı bilge kişi, öğretmen, ihtiyar ya da büyücü olarak simgelenmekle birlikte, baba imajının çağrıştırdığı özellikler yaratıcı, ruhani ya da harekete geçirici olarak sıralanabilir.

Hesse'nin masallarında ise baba tipi, kahramanın hayatında önemli bir yer tutur ve onun destekçisi, yol göstericisi ve öğretmeni konumundadır.

"Augustus'un en çok hoşlandığı şey, yan odadaki babası ile birlikte olmaktır; bazı akşamlar onu odasına çağırır, karanlığın sadece şömineden çıkan kırmızı alev ile aydınlandığı odada, adam yerdeki pos tun üzerinde çocuğu yanına alır ve onunla birlikte sessiz alevlere bakarak ona uzun uzun hikayeler anlatır."¹⁶

Bu hikayede baba figürü, kahramanın istediğini gerçekleştiren ve kaderini etkileyen kişi olarak canlandırılıyor. Bir başka masalda ise, baba tarafından verilen bir hediye onun iyilik severliğini ve desteğini göstermekte.

" <İş te> babam ve bana kemikten yapılmış, küçük bir flüt verdi " <bunu al ve uzak diyarlarda insanları bu flütle eğlendirdiğinde, yaşlı babanı hatırla>"¹⁷

Genellikle baba figürü, kahramanın darda kaldığı, çözümsüz olduğu durumlarda ortaya çıkar ve bilgisi ile, tecrübesi ile ona yol gösterir. "Augustus" masalında olduğu gibi "Iris" adlı masalda da, babayı simgeleyen küçük bir adam, kahramana yardım eder. Ancak, baba figürü sadece ihtiyaç duyulduğunda ortaya çıkar ve daha sonra kaybolur.

Hesse'nin masallarında bilim ile özdeşleşen baba figürü de önemli bir yer tutar .

2.4. Anne Motifi

Anne figürünün ilk örneği, masallarda olumlu yansıtıldığı gibi, olumsuz da olabilir. Anne motifinin bu özelliği hakkında Hedwig von Beit şunları yazar:

"Anne korkunç, karanlık ve imha edici olarak ortaya çıkabileceği gibi, şefkatli, koruyucu, taşıyıcı, bağışlayıcı, hibe edici, geçmiş bilge kişiliği ile koruyucu ve geleceği bilici olarak etki edebilir."¹⁸

Masallarda büyükanne, sütanne, vaftiz annesi, nine, cadı, Tanrıça, dev anası v.b. olarak yansıtılan anne motifi, doğurgan özelliğinden dolayı, genellikle doğanın başlangıcını simgeler . Hesse de "Faldum" adlı masalında köklerini arayan dağ hakkında şunları yazar

"Ona da bir zamanlar, her şeyin başlangıcında olduğu gibi, bir anne ninni söylememiş miydi?"¹⁹

Hesse'nin masallarında anne motifi genellikle sevimli, gizemli, güzel, seven ve sadece iyilik isteyen bir kimse olarak karşımıza çıkar. "Der schwere Weg" adlı masalın sonunda gezgin, sonsuzluk yolundan annesinin kucacağına düşerek geyesine ulaşır.²⁰ Yine Iris adlı masalda, annesini hatırlamakta güçlük çeken Anselm, kendisini tanımak için çıktığı yolda annesinin hayalini zihninde canlandırır ve böylece hedefine yaklaştığı ifade edilir.

"Yıllardan beridir ilk defa cismini ve yüzünü bu kadar açık seçik ve yakından hissettiği annesi, rüyalarında ona sesleniyordu."²¹

Görüldüğü gibi "anne" figürü kesin olarak tanındığında kahramanın olumlu bir tecrübe kazan -ması, kendisini ve yaşadığı dünyayı tanıması mümkün oluyor.

2.5. Cüce Motifi

Cüceler, her şeyi bilen, saklanmış eşyalar -dan haberleri olan ve olağanüstü güçleri bulunan yaratıklar olarak bilinir. Küçük oldukları halde güçlü olmaları, onları yaşlı, bilge kişilerle özdeşleştirilir "Kahraman yanlışlıkla cücelerin olduğu bir meclise girerse, fazla göze çarpmayan bu insanların ne denli kuvvetli olduklarının farkına ilk anda varamaz."²²

Hesse'nin "Der Zwerg" adlı masalında, cüce prensesin refakatçisi rolündedir ve Türk masallarında olduğu gibi, görevi ince mizah anlayışı ve kıvrak zekasıyla prensesi eğlendirmektedir. Prens ortaya çıktığında ise, cüce işinden olduğu gibi, ölüm cezasına çarptırılır.²³

2.6. Konuşan Nesnelere ve Hayvanlar

Hesse'nin masallarında konuşan hayvanlar ya da eşyalar daima insanlardan daha kurnaz ya da zekidirler "Ein Mensch mit Namen Ziegler" adlı masalda konuşan hayvanlar hem dünya görüşleri hem de ifadeleri ile insanlardan daha üstün olduklarını gösterir-ler.

"Ve şimdi her şeyi bir hayvan gözünden gördüğü için, soysuzlaşmış, riyakar , yalancı ve bütün hayvan türlerinin soytarıca bir karışımı olan hay -vanımsı yaratıklardan oluşmuş çirkin bir toplumdaki başka bir şey görmüyordu."²⁴

Yine "Marchen vom Korbstuhl" adlı masalda da sandalye, öğretici rolündedir. Bildiklerini aktarmaya hevesli görünen sandalye, genç ressamdan daha üstündür. "Gesprach mit einem Ofen" adlı masalda ise

anlatıcı itirafta bulunur:

"Franklin size hayranım. Siz hayatımda gördüğün en zeki sobasınız."²⁵

Bu masalda insanın karmaşıklığı karşısında bir nesnenin sadeliği vurgulanırken, Hesse'nin yukarıda değindiğimiz üç masalı ile insanın çevresi ve kendisi ile münasebetlerini eleştirdiğini söyleyebiliriz. Bu üç masalın, diğer masallardan temel farkı üslubunda sezilen açık saldırganlık ve eleştiri, kısa olmalarına rağmen, yerinde ve etkili mizah anlayışıdır.

Kuş

Masalarda sıkça karşılaşılan kuş motifi, genellikle bir düşünceyi ya da hedefi simgeler. Bazen bir arzunun ya da özlemin imajı, bazen de bizzat ruhun kendisi olur. Genellikle kuş ya da kanatlı yaratık, değişmez hakikati ortaya koyar ve iyinin yanında olur. Hesse'nin masallarında da kuş iyiliği simgeler, "iris" adlı masalda kuş, kahramanı yeni bir dünyaya götüren önder olarak karşımıza çıkmaktadır

"Kızılağaçlardan oluşmuş çalılıkta bir kuş ötüyordu, ender duyulan tatlı sesiyle, tıpkı ölmüş olan iris gibi Onu takip etti, o ise uçuyor yere konuyor, tekrar hopluyordu, derenin üstünden ormanın derinleklerine doğru."²⁶

Hildegund Woeller'e göre yardımsever hayvan motifi, insanlık tarihinin ilk dönemlerindeki insan-hayvan ilişkilerine dayanmaktadır. "Bu hatıralar, hayvan ile insan ve hayvanın aynı evrende, aynı düzlemde yaşadıkları dönemlerden gelmektedir."²⁷ Bu anlayışa göre masallar, geri dönmemizin mümkün olmadığı bir geçmişin izlerini günümüze taşımaktadır .

3. Hesse'nin Masallarından Otobiyografik Unsurlar

Hesse, hayatı boyunca masal malzemeleri ile meşgul olmuştur, çünkü hayal, rüya ve gerçeküstü onu her zaman cezp etmiştir. Josef Mileck'e göre Hesse, görünen gerçekleri büyüü bir atmosfere dönüştürmüştür. "Onun masalları gizem ve fantazisiyle büyüleyen, rüyanın ve sembolizmin gerçeküstülüğünü ortaya koymaktadır."²⁸

Hesse masallarında iki dünya canlandırır. Biri sıkıcı günlük yaşantımız, diğeri ise görünen maddi dünyanın arkasındaki mükemmel hayat, "Yaşamın geçici ve sönlük görüntülerinin arkasındaki bu büyüü hükümlanlık, onun için sadece gerçek dünya değil, bunun da ötesinde sanatın ilham kaynağı ve malzemesi idi."²⁹

Hesse ilk masalı "Lulu"yu 1900 yılında Bern'e taşınmadan önce yazar. Daha sonra sanat yaşamında dönüm noktası sayılabilecek tarzda, estetizme ve içi boş entellektüelliğe karşı çıktığı dönemlerde masala yöneldiği, 1931 yılında Baden'de bulunan F. Abel'e yazdığı mektubunda açıklar.³⁰

Hesse, 1919-21 yılları arasında 11 masal yazar. Daha sonraları da zaman zaman masal yazar Hesse, son masalı olan "Vogel"i 1932'de tamamlar

Hesse'nin genellikle otobiyografik olarak nitelenen edebi eserleri³¹ ile masalları mukayese edildiğinde, fantastik anlatım tutumu ile yazılmış olan masalların özel yaşantılarından çok az izler taşıdığı görülmektedir.

3.1. Sanatçı Kişiliğinin Zorluğu

Hesse, "Flötentraum" (1913) ve "Der Dichter" (1919) adlı masallarında kendi sanat uğraşının izlerini yansıtır. Bu masalarda arayış içerisinde olan deneyimsiz genç, bir ustanın peşindedir ve bu yolda bir çok acıya ve zorluğa katlanmak zorundadır. Bir yaşam boyu devam eden arayışın sonunda öğrenci, mükemmel sanatın kendi kişiliği ile yoğrulduğu usta olur.

Bu masalarda Hesse, kendi bireysel yaşantılarını değil, genel olarak sanatçıların çabalarını ve yaşam ile sanat arasındaki tercihlerini dile getirir. Hesse'nin bu konudaki görüşleri 1941 yılında bir dostuna yazdığı mektupta açıkça anlaşılmaktadır

"Sanatçı, sanatı için ne kadar çaba sarf eder ve onu ciddiye alırsa, sanattan kastedilen sonu bulma hedefine o kadar yaklaşır. Buna hayatın bir anlamı olduğuna inanç ya da isterseniz bu hayata bir anlam verme cesareti diyebilirsiniz, işte bu aşamaya kadar olan yolun bir çok basamağı vardır ve bu yol çoğu zaman dolaşıktır ve zor gibi görünür, fakat yine de yürümeye değer."³²

"Augustus" (1913) adlı masasında, ise Hesse, sanatçı problematiğinden uzaklaşır ve genel olarak insanı ele alır. Bu masasında Hesse, insan yaşamını çocukluk, tesadüflere dayalı mutluluk ya da can sıkıcılığı ve ümitsizliğe düşüş ve kurtuluş olarak tasvir eder. İnsan yaşamının son baharı olarak nitelenen bu dönemde, çekilen onca sıkıntının ardından çocuksu mutluluğa yeniden erişilmiştir.³³ Tıpkı Augustus gibi Hesse de hayatında dünyalık olan bütün maddi imkanlara sahipti, ancak edebi eserlerinin çoğunda kaybolan o çocukluk yıllarının cennetine duyulan özlem dile getirilir. Önce bu kaybolan cenneti sanatta ya da estetizmde bulmaya çalışan Hesse, zaman zaman bunun ancak ölümle bulunacağını da ifade etmiştir. Ancak "Augustus" masasında, Augustus tam hayattan ümidini kestiği sırada, daha yaşarken kendi iç huzurunu ve birliğini bulur ve böylece cenneti yaşamında keşfeder .

3.2. Masallarında Sosyal Eleştiri

Hesse'nin 1915 yılında yazdığı "Merkwürdiye Nachricht von einem anderen Stern" ve "Faldum" masalları, sosyal eleştiri yönünden en sert eleştirileri içerir. Birinci masalda Hesse, iki gezegen tasvir eder. Gezegenlerin birinde barış ve sevgi hüküm sürerken, diğesinde savaşlar ve katliamlar vardır.

"Faldum" adlı masalda toplumu oluşturan insanlar ya sahip olmadıkları şeyleri elde etmenin hırsına kapılmışlardır ya da olduklarından farklı görünürler. "Der Europaer" (1918) adlı masalda ise Avrupa'nın teknolojik gelişmelerle imha edildiği ve bu anlamsız savaştan dolayı insanların kaybolması eleştirilir.³⁴ Hesse'ye göre dünyanın ideal olması ya da ideal olmaması yaşanan zamana bağlıdır. Hesse bu görüşünü "Die Stadt" ve "Das Reich" adlı masalarında işlemiştir. Dünyanın güzel oluşu da çirkin oluşu da daimi değildir, geçicidir ve değişkendir. Hesse yaşadığı dönemin krizlerinden etkilenerek, teknolojik gelişmelere ve ilerlemeye karşı hep mesafeli durmuştur, hatta eleştirmiştir.

O (akıl sahibi bir insan), bugün insanların öncekilerden daha iyi ateş edebildiklerini ve daha hızlı seyhat edebildiklerini görür, fakat bu ilerlemenin binlerce gerilemeye mal olduğunu görmesi ona müsaade edilmez ve o da görmek istemez. Günümüz insanının bazı teknik kabiliyetleri daha iyi gelişmiş olduğundan, onun Konfüçyus'tan, Sokrates'ten ya da İsa'dan daha gelişmiş ve ileri olduğunu zanneder.³⁵

3.3 Psikanaliz ile Uğraşısı

Hesse'nin psikanaliz ile uğraşısının izlerini özellikle şiirlerinde ve masalarında bulmak daha kolaydır. Ruhun ilk olarak psikanalitik yöntemlerle tedavi edilmesi ve psikanalistlerin yazıları Hesse'nin kendini tanıması için, bir yöntem bulmasına neden olmuştur. Hesse'nin ufkunu açan ve bilincini artıran bu yeni yöntem, özellikle insanın ruhsal problemlerinin ve bilinçaltındaki bilinmeyen arzularının çözümlenebildiği masalarda kendini göstermeye başladı. Georg W. Field, Hesse'nin masaları hakkında şu yorumu yapar: "Bu sanat türü, şairin eserlerinde rönesanstan beri Alman edebiyatının tümünde eşine rastlanmayan bir orijinalliğe sahiptir."³⁶

Bu bağlamda "Der schwere Weg" adlı masalı, kendi ruh tedavisinin, mitik tarzda ifade edildiği şeklinde yorumlanabilir. Bu masalda, kendi içine dönmenin zorluğu, ve önder olarak tarif edilen kişi ile olan münasebetleri ifade edilir. Masalda kahraman yoluna devam etmek zorunda olduğu gibi, Hesse de hayatında kendini tanımak için araştırmak zorundaydı. Masalarında insanların gizli kalmış arzularını ve korkularını açığa vurmak isteyişi olarak yorumlanabilir.

3.4 Fantezi Dolu Bir Dünya

"Piktors Verwandlungen" (1922) adlı hikayede, Piktör sanatsal bir fantezi dünyasına girer. Bir ağaca dönüşmek isteyen Piktör, sadece kendisinin değişmediğini anlar ve mutlu olamaz. Ancak sevdiği kızın kendinden bir parça olmasıyla bir bütün olur ve böylece sonsuz oluşumun bir çekirdeği olurlar.

Bu masalda yalnızlığı ve kaderine razı olmayı simgeleyen ağaç sembolü, Hesse'ye benzetilebilir.

Hesse, son masalı olan "Vogel" de, eşine rastlanmayan, fakat devamlı olarak gözlerden uzak duran ve böylece sınırlı insanın tanıdığı ve gördüğü bir kuş sembolünü işler. Bilindiği gibi Hesse de, bazen toplumdaki uzaklaşır ve yalnız yaşardı. Bu masalında da kuşun, aslında Hesse ile okuyucuları ve eleştirmenleri arasındaki ilişkiyi simgelediğini söyleyebiliriz.

3.5 Hayatın Masalı

Son olarak "Die Kindheit des Zauberers" adlı masalı üzerinde durmak istiyorum. Özellikle bu masalda Hesse'nin kendi yaşantılarından büyük izler bulmak mümkün. Hesse'nin kendi ifadelerine göre de bu masal onun hayat hikayesini anlatır: "O zamanlar kendileriyle problemlerim olan arkadaşlarıma, masalımsı havada ve yan alaylı tarzda yaşantılarımdan kesitler sunarak, yaşamım hakkında bir genel kanaatleri olsun istedim."³⁷

Kendi gençliğini güzeli eştirerek anlattığı bu masalda, büyümlü çocukluk tecrübeleri ile bilinçli olarak öğrenilen gerçekler arasındaki uçurumun aşılması sorunu dile getirir. En büyük çocukluk düşünüyü Hesse şöyle ifade eder:

"En çok sihirbaz olmak isterdim. Bu benim en içten, en derinden istediğim bir arzumdur, zira gerçek denen ve o zamanlar büyüklerin saçmalıklarıyla özdeş gördüğüm ve zaman zaman korktuğum, bazen alaya aldığım gerçeklerden duyduğum rahatsızlık beni çok erkenden onu değiştirmeye, büyülemeye, fenalaştırmaya yöneltti."³⁸

4. Son Sözler

Hermann Hesse'nin masaları, her ne kadar diğer eserleri kadar otobiyografik izler taşımasa da, onun dünya görüşünü ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Hesse'nin eserlerini tanyanlar, sadece masal olarak adlandırılan eserlerinde değil. Demian, Klingsor, Siddharta, Steppenwolf, Narziss und Goldmund, Morgenlandfahrt ve Glasperlenspiel gibi bir çok eserinde, Hesse'nin adeta bir sanat masalı yazarı olduğunu müşahade etmişlerdir. Kurt Weibel, Hesse'nin bütün eserlerinin romantik sanatın bir ürünü olan masal motifleri ile süslü olduğunu belirtir.

"Sanatçının fragmanlarındaki masal karanlığı, üzerine yemin ettiği duygu dünyamızı fethediyor ve o karanlıkta insan. Tann'nın sonsuz evrenine erişiyor."³⁹

Hesse'nin eserleri bu anlamda değerlendirildiğinde, daha büyük bir anlam kazanacaktır ve her bir eserinin büyümlü masal dünyasının bir parçası oldukları anlaşılacaktır. Masalarında belirgin olarak ortaya çıkan mitik, fantastik, ve çocuksu motifler, aslında Hesse'nin bütün eserlerinde mevcuttur ve onun hayatı boyunca özlemine çektiği kuru gerçeklikten uzaklaşır, çocukluğunun büyümlü atmosferine yaklaşmasını

Dipnotlar

yansıtır.

1. Milliyet Edebiyat Ansiklopedisi, 1991.
2. Bkz. Daemmrich, Horst S. ve Ingrid: Wiederholte Spiegelungen, Themen und Motive in der Literatur. Bern ve Mlinchen : Francke 1978,s. 15
3. Hesse, Hermann: Die Märchen. Frankfurt: Suhrkamp 1975, s.112.
4. a.g.e., s.61
5. a.g.e. "Der schwere Weg", s. 144
6. Die Welt im Marchen. Hrsg. v. Jürgen Jannig u. Hein Gehrts im Auftrag der Europ. Märchengesellschaft. Kassel: Roth 1984, Cilt 7, s.37.
7. Beit, Hedwig von: Symbolik des Marchens. Bern: A. Francke Verlag 1952, s.21
8. Die Welt im Märchen. Hrsg. v. Jürgen Jannig und Heino Gehrts im Auftrag der Europ. Märchengesellschaft. Kassel: Roth 1984, Cilt 7, s.49.
9. Hesse: Die Märchen. "Der Waldmensch". s. 104
10. a.g.e., s 105
- 11 a.g.e., "PiktorsVerwandlungen", s.208.
- 12.a.g.e., "DieStadt",s.47
13. Beit, Hedwig von: Symbolik des Marchens. Bern: A Francke Verlag 1952, s.52.
14. Hesse; Die Märchen, "Faldum", s.139.
15. a.g.e., "DerschöneTraüm", s.57.
16. a.g.e., "Augustus", s.73.
17. a.g.e. "Flotentraum", s.61
18. Beit. Hedwig von: Symbolik des Marchens Bern: A. Francke Verlag 1952, s.173
19. Hesse: Die Märchen. "Faldum", s.143
20. Bkz. Der schwere Weg", s. 149
21. Hesse: Die Märchen. "Iris", s.201
22. Beit, Hedwig von: Symbolik des Marchens. Bern: A Francke Verlag 1952, s.363.
23. Hesse: Die Märchen. "Der Zwerg", s.7
24. a.g.e., "Ein Mensch mil Namen Ziegler", s.41
25. a.g.e., "Gespräch miteinander Ofen", s.205.
26. a.g.e., "Iris", s.202.
27. Esteri, Amika u, Solms, Wilhelm u.a.Tiere und Tiergestaltige im Märchen. Regensburg: Röth 1991, s.151.
28. Mileck, Josef: Hermann Hesse. Dichter, Suclier, Bekenner Biographic München: Suhrkamp 1987, s.136
29. a.g.e., s.118
30. Hesse, Hermann: Ausgewahlte Briefe. Frankfurt am.: Suhrkamp 1974,s.59.
- 31.Bkz. Aytac, Gürsel: Çağdaş Alman Edebiyatı, Ankara 1990, s.67
32. Hesse, Hermann: Ausgewahlte Briefe. Frankfurt aM.: Suhrkamp 1974. s. 196.
33. Bkz. Hesse: Märchen, "Augustus", s.68.
34. a.g.e., "Der Europaer", s. 163.
35. Hesse, Hermann: Lektüre für Minuten. Hrsg. v. Volker Michels. Frankfurt a.M.: Suhrkanp 19781, s. 112.
36. Schneider, Christian Immo: Hermann Hesse. München: C.H. Beck Verlag 1991, s.66.
37. Hesse. Hermann: Der Zauberer. Hrsg.v. Bernhard Zeller. Marbach a. Neckar: Marbacher Schriften 14, 1977, s.86.
38. Hesse. Hermann: Lektüre für Minuten. Hrsg.v. Volker Michels. Frankfurt a.M.: Suhrkamp 1971, s.141.
39. Weibel, Kurt Dr.: Hermann Hesse und die Deutsche Romantik. Winterthur: P.G Keller 1954., s.132.

Kaynakça

- Aytac, Gürsel: Çağdaş Alman Edebiyatı. Ankara: Kültür Bak. Yay. 1990
- Beit, Hedwig von: Symbolik des Marchens. Bern: A Francke AG Verlag 1952.
- Daemmrich, Horst S. u. Ingrid: Wiederholte Spiegelungen. Themen und Motive in der Literatur. Bern u. München: Francke Verlag 1978.
- Esteri Arnika u. Solms Wilhelm u.a.: Tiere und Tiergestaltige im Märchen. Regensburg: Röth 1991.
- Hesse, Hermann: Ausgewahlte Briefe, Frankfurt a.M.: Suhrkamp 1974.
- Hesse, Hermann: Der Zauberer. Faksimile der Handschrift. Hrsg.v. Bernhard Zeller. Marbach a. Neckar: Marbacher Schriften 1977.
- Hesse, Hermann: Die Marchen. Frankfurt a.M.: Suhrkamp 1975.
- Hesse, Hermann: Iris. Ausgewahlte Marchen. Berlin: Suhrkamp 1973.
- Hesse, Hermann: Lektüre für Minuten. Gedanken zu seinen Büchem und Briefen. Hrsg.v. Volker Michels. Frankfurt a.M.: Suhrkamp 1971.
- Jannig, Jürgen u. Heino Gehrts: Die Welt im Märchen. Hrsg. im Auftrag der Euro paischen Märchengisillschaft, Kassel: Röth 1984, Bd. 7.
- Mileck, Joseph: Hermann Hesse, Dichter, Sucher, Bekenner. Biographie. München: Suhrkamp 1987.
- Schneider, Christian Immo: Hermann Hesse. München. C.H. Beck Verlag 1991.
- Weibel, Kurt Dr. Hermann Hesse Und die deutsche Romantik Winterthur: PG.Keller 1954.